

महाराष्ट्र शासन

कृषी, पशुसंवर्धन, दुग्धव्यवसाय विकास व मत्स्यव्यवसाय विभाग
शासन निर्णय क्रमांक: स्वहके-२०२२/प्र.क्र.१६९/१०-ओ (E- ९३६६२४)

मादाम कामा रोड, हुतात्मा राजगुरु चौक
मंत्रालय विस्तार, मुंबई-४०० ०३२
दिनांक:- २७ जून, २०२५

संदर्भ: १) कृषि व पदुम विभाग शासन निर्णय क्र.राकृवि-०६१६/प्र.क्र.७४/राकृवियो कक्ष, दिनांक ०८.०३.२०१७

२) केंद्र शासनाच्या कृषि व शेतकरी कल्याण मंत्रालयाचे अ.शा.पत्र क्र.११०१९/०४/ २०१९-Credit-II(Part-II), दिनांक ०१.०९.२०२३

३) केंद्र शासनाच्या कृषि व शेतकरी कल्याण मंत्रालयाचे अ.शा.पत्र क्र.११०१९/०४/ २०१९-Credit-II, दिनांक ०४.०३.२०२४

४) केंद्र शासनाच्या कृषि व शेतकरी कल्याण मंत्रालयाचे पत्र क्र. File no.:E९२५९०२६/७(२)/PMFBY-WINDS/२०२३-MNCFC (९२५९०३), दिनांक २१.०३.२०२४

५) केंद्र शासनाच्या कृषि व शेतकरी कल्याण मंत्रालयाचे पत्र क्र. F no.:९३०१२/१०/२०१६-Credit-II, दिनांक २९.३.२०२५

६) आयुक्त (कृषि), महाराष्ट्र राज्य, पुणे यांचे पत्र जा. क्र-सां/महावेद्ध/कृआ.क्र.७/१९५७०/ २०२४, दिनांक ०२.०८.२०२४

७) आयुक्त (कृषि), महाराष्ट्र राज्य, पुणे यांचे पत्र जा. क्र कृआ/महावेद्ध/ सां-७/५७६५/२०२५ दिनांक १२.०३.२०२५

८) आयुक्त (कृषि), महाराष्ट्र राज्य, पुणे यांचे पत्र जा. क्र. कृ.आ/महावेद्ध/सां-७/७५४३/२०२५, दिनांक २९.०३.२०२५

९) आयुक्त (कृषि), महाराष्ट्र राज्य, पुणे यांचे पत्र जा. क्र. कृ.आ/महावेद्ध/सां-७/७९४४/२०२५, दिनांक ३.०४.२०२५

प्रस्तावना :

राज्यातील सर्व गावांमधील हवामान विषयक अचूक माहिती प्राप्त व्हावी तसेच शेतक-यांना हवामानाधारीत कृषि विषयक सल्ला व मार्गदर्शन प्राप्त व्हावे, कृषी हवामान क्षेत्रात संशोधनासाठी नैसर्गिक आपत्तीच्या अनुषंगाने आवश्यक ती माहिती प्राप्त व्हावी, आपत्तीचे अचूक मूल्यांकन व्हावे इ. बाबींच्या अनुषंगाने केंद्र शासनाच्या WINDS (Weather Information Network Data System) प्रकल्पांतर्गत राज्यात ग्रामपंचायत स्तरावर स्वयंचलित हवामान केंद्र (AWS -Automatic Weather Station) उभारण्याचे शासनाच्या विचाराधीन आहे.

२. कृषि व पदुम विभागाच्या दिनांक ०८ मार्च २०१७ च्या शासन निर्णयाच्ये महावेद्ध प्रकल्पांतर्गत राज्यात महसूल मंडळ स्तरावर स्वयंचलित हवामान केंद्राची उभारणी करण्यात आली आहे. सदर प्रकल्पाची सार्वजनिक खाजगी भागीदारीतुन बांधा-मालक व्हा- चालवा (Built-Own-Operate-BOO) तत्वावर अंमलबजावणी करण्यात येत आहे. सदर प्रकल्प माहे मे, २०२५ पर्यंत कार्यान्वयीत होता. महाराष्ट्र राज्यात पिक विमा योजनांकरीता “महसूल मंडळ” हा विमा क्षेत्र घटक म्हणून राबविण्यात येत आहे. महावेद्ध प्रकल्पांतर्गत महसूल मंडळ स्तरावरील स्वयंचलित हवामान केंद्राद्वारे प्राप्त डेटा खरेदी विमा कंपन्यांमार्फत करण्यात येते आणि सदर डेटा शासनास मोफत प्राप्त होतो. WINDS प्रकल्पांतर्गत

ग्रामपंचायत स्तरावर स्वयंचलित हवामान केंद्रांची स्थापना करण्यासंदर्भात निवीदा प्रक्रीया राबविणे, तदनंतर संबंधित कंपनीशी करारनामा, कार्यारंभ आदेश आणि तदनंतर सर्व ग्राम पंचायतीमध्ये स्वयंचलित हवामान केंद्रांची स्थापना आणि सर्व हवामान केंद्रे सुरक्षीत पणे सुरु होईपर्यंत काही कालावधी लागणार आहे. सबब महसूल मंडळ स्तरावरील स्वयंचलित हवामान केंद्रांद्वारे हवामान विषयक घटकांची माहिती (डेटा) प्राप्त करून घेणे यांनुषंगाने राज्य शासनाच्या महावेध प्रकल्पास मुदतवाढ देण्याचे विचाराधीन आहे. यासंदर्भात खालीलप्रमाणे निर्णय घेण्यात येत आहे.

शासन निर्णय:

१. राज्यात महसूल मंडळ स्तरावरील स्वयंचलित हवामान केंद्रांद्वारे हवामान विषयक माहिती प्राप्त होण्याच्या अनुषंगाने महावेध प्रकल्पास ५ वर्षांची मुदतवाढ देण्यात येत आहे.
२. मुदतवाढ कालावधीमध्ये मे.स्कायमेट वेदर सर्विसेस प्रा.लि यांची सेवापुरवठादार म्हणून नियुक्ती कायम ठेवण्यात येत आहे.
३. महावेध प्रकल्पाच्या मुदतवाढीसंदर्भात करार करण्यासाठी आयुक्त कृषि यांना प्राधिकृत करण्यात येत आहे.
४. शासन निर्णय, कृषि व पदुम विभाग, दिनांक ८.०३.२०१७ नुसार सदर प्रकल्पाची सार्वजनिक खाजगी भागीदारीतून Build-Own-Operate (BOO) या तत्वावर अंमलबजावणी करण्यात येईल.
५. महावेध प्रकल्पांतर्गत मुदतवाढ कालावधीत डेटाचा दर प्रति स्वयंचलित हवामान केंद्र/ प्रति महिना रु. ३०००/- + GST इतका असेल. सदर दराने पिक विमा कंपन्यांद्वारे मे.स्कायमेट वेदर सर्विसेस प्रा.लि यांचेकडून डेटा खरेदी करण्यात येईल.
६. मुदतवाढीच्या कालावधीमध्ये स्वयंचालित हमावान केंद्रांच्या अनुषंगाने खालीलबाबी मे.स्कायमेट वेदर सर्विसेस प्रा.लि यांचेद्वारे पुरविण्यात येतील
  - I. सुरक्षिततेच्या दृष्टीने Barbed wire enclosures ऐवजी chain link mesh चा वापर केला जाईल
  - II. डेटाची अचूकता राखण्यासाठी १२ महिन्यांच्या आत जुने तापमान, आर्द्रता आणि वारा सेन्सर बदलले जातील.
  - III. अनधिकृत हस्तक्षेप टाळण्यासाठी Tamper detection सेन्सरसह पर्जन्यमापक बसविले जातील.
  - IV. Data loggers हे ५ G किंवा भविष्यात येणाऱ्या नवीन communication तंत्रज्ञानामध्ये अद्यावत केले जातील.
  - V. AWS पायाभूत सुविधांबद्दल माहिती देण्यासाठी, मालकी वाढवण्यासाठी आणि छेड्छाड करण्याच्या घटना कमी करण्यासाठी शैक्षणिक मोहिमा घेतल्या जातील.
७. महावेध प्रकल्पाचे कार्यान्वयन आणि अंमल बजावणी संदर्भ क्र. १ येथील शासन निर्णयाद्वारे निर्धारित तरतूदीना अनुसरून करण्यात येईल.
८. महावेध प्रकल्पांतर्गत मंडळ स्तरावर स्थापित स्वयंचलित हवामान केंद्रांद्वारे प्राप्त डेटा राज्य आपत्ती प्रतिसाद केंद्र व जिल्हा आपत्ती प्रतिसाद केंद्र यांना आवश्यक कार्यवाहीसाठी उपलब्ध करून देण्यात येईल. यासाठी आवश्यक असणारा निधी महाराष्ट्र प्रतिसादक्षम विकास कार्यक्रम (MRDP) मधून उपलब्ध करून देण्यात येईल.

९. मुदतवाढीचा कालावधी पूर्ण झाल्यावर सदर प्रकल्पास अधिक मुदतवाढ देणे अथवा यथास्थिती नवीन निविदा जारी करणे याबाबत शासनाचा निर्णय अंतिम राहील.
१०. सदर शासन निर्णय वित्त विभागाच्या अनौपचारिक संदर्भ क्र. अनौ.सं.क्र.२५३/२०२५/व्यय-१, दिनांक २७.०६.२०२४ अन्वये प्राप्त अभिप्रायांनुसार तसेच मा. मंत्रीमंडळाने दिलेल्या मान्यतेच्या अनुषंगाने निर्गमित करण्यात येत आहे.
११. सदर शासन निर्णय महाराष्ट्र शासनाच्या www.maharashtra.gov.in या संकेतस्थळावर उपलब्ध करण्यात आला असून त्याचा सांकेतांक २०२५०६२७१९००४०९४०९ असा आहे. हा आदेश डिजीटल स्वाक्षरीने साक्षांकित करून काढण्यात येत आहे.

महाराष्ट्राचे राज्यपाल यांच्या आदेशानुसार व नावाने.

(संतोष कराड)
उप सचिव, महाराष्ट्र शासन

प्रत,

१. मा. राज्यपाल यांचे सचिव
२. मा. मुख्यमंत्री यांचे सचिव
३. मा.मंत्री (कृषि) यांचे खाजगी सचिव
४. मा. मंत्री (सर्व) यांचे खाजगी सचिव
५. मा. विरोधीपक्षनेता, विधान परिषद/विधानसभा, विधानमंडळ, महाराष्ट्र राज्य, मुंबई.
६. मा.मुख्य सचिव यांचे स्वीय सहाय्यक
७. अपर मुख्य सचिव, वित्त विभाग, मंत्रालय, मुंबई
८. अपर मुख्य सचिव, नियोजन विभाग, मंत्रालय, मुंबई
९. अपर मुख्य सचिव (महसूल व वन), महसूल व वन विभाग, मंत्रालय, मुंबई
- १०.अपर मुख्य सचिव (मदत व पुनर्वसन), महसूल व वन विभाग, मंत्रालय, मुंबई
- ११.प्रधान सचिव, ग्राम विकास विभाग, मंत्रालय, मुंबई
- १२.प्रधान सचिव (कृषि), कृषि व पदुम विभाग, मंत्रालय, मुंबई
- १३.संचालक लेखा व कोषागारे, मुंबई
- १४.सर्व विभागीय आयुक्त,
- १५.आयुक्त (कृषि), महाराष्ट्र राज्य, पुणे
- १६.अधिदान व लेखा अधिकारी, लेखा व कोषागारे संचालनालय, मुंबई
- १७.निवासी लेखापरीक्षा अधिकारी, मुंबई
- १८.महालेखापाल (लेखा परीक्षा / लेखा व अनुज्ञेयता) मुंबई /नागपूर
- १९.भारतीय हवामानशास्त्र विभाग, पुणे
- २०.सर्व जिल्हाधिकारी
- २१.सर्व मुख्य कार्यकारी अधिकारी
- २२.सह सचिव, वित्त विभाग, मंत्रालय, मुंबई
- २३.उप सचिव, नियोजन विभाग, मंत्रालय, मुंबई
- २४.उप सचिव, जलसंपदा विभाग, मंत्रालय, मुंबई
- २५.उप सचिव, सार्वजनिक बांधकाम विभाग, मंत्रालय, मुंबई
- २६.संचालक (फलोत्पादन), कृषि आयुक्तालय, महाराष्ट्र राज्य, पुणे
- २७.संचालक (विस्तार व प्रशिक्षण), कृषि आयुक्तालय, महाराष्ट्र राज्य, पुणे
- २८.मुख्य सांख्यिक, कृषि आयुक्तालय, महाराष्ट्र राज्य, पुणे

२९. सर्व विभागीय कृषि सह संचालक, महाराष्ट्र राज्य
३०. सर्व जिल्हा अधिक्षक कृषि अधिकारी
३१. संचालक, महाराष्ट्र सुदूर संवेदन उपयोजन केंद्र (MRSAC), नागपूर
३२. प्रमुख, हवामान शास्त्र विभाग, सर्व कृषि विद्यापीठे, महाराष्ट्र राज्य
३३. सर्व ग्राम विकास अधिकारी, ग्रामपंचायत
३४. निवडनस्ती -१० ओ.

*****